مجله علوم پزشکی رازی دوره ۲۹، شماره ۸، آبان ۱۴۰۱ http://rjms.iums.ac.ir

مقاله پژوهشی

بررسی نقش درمانی شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سلامت روانی و خشونت در جوانان

اصغر فرنیان: دانشجوی دکتری، گروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

بابک نادرپور: استادیار، گروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (* نویسنده مسئول) nader1642@yahoo.com

غلامحسین بلندیان: استادیار، گروه علوم سیاسی، دانشگاه دفاع عالی دفاع ملی، تهران، ایران

علی دارابی: دانشیار، گروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: خشونت و سلامت روانی یک رابطه دو سویه با هم دارند که وجود خشونت یکی از آسیب‌های اجتماعی است که اثرات زیانبار جسمی، روانی به همراه دارد و نقش فضای مجازی بر آن شناخته شده نیست؛ بنابراین تحقیق حا ضر با هدف نقش درمانی شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سلامت روانی و خشونت در جوانان انجام گردید.

روش کار: این مطالعه تحلیلی-توصیفی با رویکرد آمیخته انجام شد. جامعه آماری تحقیق در بخش کیفی خبرگان مجتمع داد شگاهی ولایت و در بخش کمی، داد شجویان داد شگاه آزاد ا سلامی واحد تهران مرکزی و داد شگاه علامه طباطبایی بودند. با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری تعیین و به روش تصادفی در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه ساختار یافته و پرسشنامه محقق ساخته بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای لیزرل و SPSS20 انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، کنترل شبکه‌های اجتماعی منجر به بهبود سطح خشونت و سلامت روانی در جوانان می‌شود ($p<۰/۰۵$).

نتیجه‌گیری: به طور کلی می‌توان بیان کرد که بکارگیری صحیح شبکه‌های اجتماعی بر کاهش خشونت و افزایش سلامت روانی در بین نوجوانان و جوانان داد شجو مؤثر ا ست؛ لذا لازم ا ست تا آموزش‌های لازم به جوانان و خانواده‌ها در زمینه ا ستفاده صحیح از شبکه‌های اجتماعی مجازی داده شود.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها

شبکه مجازی،

خشونت،

سلامت روانی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲

تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۸/۱۴

شیوه استناد به این مقاله:

Farnyian A, Naderpour B, Bolandian GH, Darabi A. Investigating the Role and Treatment of Virtual Social Networks on Mental Health and Violence in Youth. Razi J Med Sci. 2022;29(8):17-25.

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

Razi Journal of Medical Sciences. 2022;29(8):17-25. http://rjms.iums.ac.ir

Original Article

Investigating the Role and Treatment of Virtual Social Networks on Mental Health and Violence in Youth

Asghar Farnyian: PhD Student, Department of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Babak Naderpour: Assistant Professor, Department of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (* Corresponding author) nader1642@yahoo.com
Gholam Hosein Bolandian: Assistant Professor, Department of Political Science, National Defense University, Tehran, Iran
Ali Darabi: Associate Professor, Department of Political Science, Science and Research Branch, Tehran, Iran

Abstract

Background & Aims: Most teens use the Internet as a tool to build and maintain relationships with their peers. This rich culture strongly influences the technology, skills and interests of young people and adolescents. Students are among the most users of virtual networks due to their literacy. Students are one of the most used users of virtual networks due to their extracurricular activities. However, the negative effects of the use of communication technologies and social networks in the form of violence are undeniable. Anger, violence and aggression are in fact a kind of emotion and behavior in conflict with civilization. Civilization is a quality of social behavior in which there is a kind of consensus on the boundaries of privacy. Undoubtedly, young people, especially students, are more prone to civilization than violence. Despite their risks, social media can bring benefits if used properly. Social violence Unfortunately, today it affects a wide range of young people in our society, and this is worrying for our society in transition, which needs a healthy youth force and wants to leave its future in the hands of these young people. Iran has a young age structure, so the study of youth issues and problems is one of the research priorities. One of the most important issues in relation to young people at all levels of society (government, education, family, etc.) is the issue of behavioral disorders of young people in the form of violence. Among the youth anomalies, aggression is more pronounced and its frequency is higher and in terms of increasing the age of aggression in underdeveloped societies such as Iran, is one of the most important social issues of peripheral countries, especially peripheral countries with young age structure. Numerous reports in journals and researches indicate the frequency of aggression and its increase and spread among young people and the increasing and increasing issue of youth aggression. Aggressive behavioral patterns are becoming more prevalent among young people and even girls. In the current situation, the society in transition in Iran is facing many social, intellectual and cultural problems, and the student youth are an important part of the human capital of the society. Understanding the role of these networks in reducing violence and improving mental health in society can be explored, given the two-way and reciprocal approach between student users and social networks. The answer is yes. Violence and mental health are related to each other. The existence of violence is one of the social harms that has harmful physical and psychological effects and the role of cyberspace on it is not known; Therefore, the present study was conducted with the aim of the therapeutic role of virtual social networks on mental health and violence in young people.
Methods: This descriptive-analytical study was conducted with a mixed approach. The statistical population of the study was the qualitative section of the experts of the university complex of the province and in the quantitative section, the students of the Islamic Azad University, Central Tehran Branch and Allameh Tabatabai University. Using Cochran's formula, 384 people were selected as a statistical sample and selected by available random sampling method. Data collection tools were semi-structured interview and researcher-made questionnaire. Data analysis was performed using LISREL and SPSS20 software.

Keywords
Virtual Network,
Violence,
Mental Health

Received: 03/09/2022
Published: 05/11/2022

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

Results: The results showed that control of social networks leads to improved levels of violence and mental health in young people ($p < 0.05$).
Conclusion: In general, it can be said that the correct use of social networks is effective in reducing violence and increasing mental health among adolescents and young students; Therefore, it is necessary to provide the necessary training to young people and families on the proper use of virtual social networks. The phenomenon of violence is pervasive and does not belong to a particular community, although its extent varies from country to country or from city to city; Nevertheless, it can be said that most societies suffer from it. Violence is a new and common injury in society. Violent children try to dominate other children through physical or verbal violence. But given the dire consequences of aggression, it must be prevented. Of course, it should be noted that in order to control aggression, one should not punish the aggressive child. Rather, proper guidance of punishment in certain circumstances by parents, educators, and the police can lead to the correction of aggressive behavior, in which case punishment is applied in a controlled manner. But the best way to control aggression seems to be for children to learn how to control their anger and to better manage their actions and manage opportunities for aggression based on the social behaviors of others. Knowing the characteristics of each stage of development, Strengthening children's social behaviors such as: cooperating, participating, expressing empathy and empathy, warning of the possible consequences of aggressive behavior, gently punishing the aggressor, punishing aggression patterns, keeping the aggressor away from the place of aggression Strengthen anti-aggression behaviors, provide a set of arguments about the dangers and consequences of aggression with the aggressor or victims of aggression. Virtual society will never replace real society; Rather, it will act as a facilitator of social experiences. Communication facilities allow us to connect with communities of common interest in new ways globally and remotely. As a result, by joining these "remote communities" we will be able to build better social relationships with neighbors, colleagues and other citizens in the real world in the real world. Each social network has its own communication culture, that is, it has chosen a special and unique character and speech. Of course, one can find networks that have adopted an imitative communication culture. By joining any social network, a person becomes involved in a certain type of communication culture, which includes: attitude, reliance on words, special terms, behavior, personality and appearance type, and so on. Undoubtedly, the degree to which a person is affected by this environment will not be absolute zero. So each social network promotes its desired identity. For example, on sites such as Facebook, FriendFeed, and Twitter, the user not only joins the large community of the site in question, but also joins smaller groups and social networks. Each of these groups has its own affiliation and, consequently, a specific communication culture. Thus, in being influenced by the communication culture of these groups, one finds it necessary to change one's communication identity, that is, the style and identity of one's general actions in relation to others; Although this change of identity is temporary and limited to a specific time and place; But without a doubt, it will not be ineffective in the real identity of the person. According to the research results, it is suggested that the necessary training be given to young people and families in the field of proper use of virtual social networks, as well as the production and construction of programs and software for familiarity and free training on how to use the network. Social activities and increase motivation among young people to participate in associations and group organizations and institutional relationships.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Cite this article as:

Farnyian A, Naderpour B, Bolandian GH, Darabi A. Investigating the Role and Treatment of Virtual Social Networks on Mental Health and Violence in Youth. Razi J Med Sci. 2022;29(8):17-25.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

مقدمه

یکی از پدیده‌های اجتماعی که امروزه به یک مساله اجتماعی تبدیل گردیده است، خشونت است. در جامعه در حال گذار به سوی تمدّن و تجدّد ایران کنونی، هرروز شاهد نوعی خشونت در سطح جامعه هستیم (۱). خشونت دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی با یکدیگر، خشونت معلّم با دانش آموزان در محیط آموزشی مدرسه، خشونت شوهر علیه همسر خود، خشونت زن علیه شوهر، خشونت پدر و مادر نسبت به فرزندان در محیط امن خانواده و خشونت جوانان و نوجوانان که در محیط‌های مختلف مخصوصاً در کوچه و خیابان‌های شهر نظاره گر آنها هستیم. خشونت جزو مسائل اجتماعی حاد به شمار می‌رود که در تمام مناطق جغرافیایی و در میان تمام گروه ای دینی، نژادی و در تمام سطوح تحصیلی، شغلی، اقتصادی و اجتماعی مشاهده می شود (۲). خشونت را باید موضوعی مبهم تلقی کرد که برخلاف اجماع نظری در رد و انکار آن، در حیات اجتماعی انسان، گستره ای بسی وسیع دارد. انسان‌ها طی سالیان طولانی از خشونت، آسیب دیده و متضرر شده اند، با این وجود بشر همواره خشونت را تحمل یا اعمال نکرده است. لحظاتی ممتاز در تاریخ به چشم می‌خورد که آدمی‌به خشونت خود نسبت به همنوعش اطلاع یافته و در صدد پیدا کردن راهی برای غلبه بر آن برآمده است (۳). آنچه امروزه نگرانی جوامع مختلف را باعث شده است، همانا وسعت و گسترش روز افزون خشونت است، کمتر روزی پیش می‌آید که رسانه‌ها ستون‌های چندی از صفحات خود و یا بخش‌هایی از اخبار خود را به شرح اعمال خشونت آمیز اختصاص ندهند (۴). همه روزه شاهد ارتکاب رفتارهای خشونت آمیز در سطح فردی و اجتماعی هستیم. افزایش نرخ قتل، ضرب و جرح و تجاوز، نزاع، گسترش جنگ‌ها و نزاع‌های داخلی، درگیری‌های قومی‌و مذهبی، و شورش‌های اجتماعی همگی نشان دهنده این واقعیت است که سطح گرایش به خشونت همه روزه در حال افزایش و تغییر الگو است (۵). خشونت منجر به کاهش سلامت روانی افراد می شود (۶). شبکه‌های اجتماعی به دلیل برخورداری از قابلیت‌های فراوانی چون دسترسی دائم، فرامکانی و فرازمانی بودن، جهانی بودن و سیال بودن، فضای مناسبی را برای بیان آزاء و عقاید در اختیار کاربران قرار می‌دهند. بر این اساس نظرات کاربران می‌تواند با ایجاد فضای گفتگو بین افراد و در نهایت شکل دادن به افکار عمومی منجر به شکل‌گیری حوزه عمومی مجازی شود (۷). اهمیت موضوع هنگامی مشخص می‌شود که توجه داشته باشیم شبکه‌های مجازی در بین کاربران ایرانی از محبوبیت بالایی برخوردارند و جای خود را در بین افراد و خانواده‌ها به ویژه جوانان باز کرده است (۸).

اکثر جوانان و نوجوانان از اینترنت به عنوان ابزاری برای برقراری و حفظ روابط با هم سن و سال‌های خود استفاده می‌کنند. این فرهنگ غنی فناوری، مهارت و علایق جوانان و نوجوانان را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد (۹). دانشجویان به واسطه داشتن سواد درسانه‌ای از بیشترین استفاده کنندگان شبکه‌های مجازی هستند (۱۰). دانشجویان به واسطه داشتن سوا درسانه‌ای از بیشترین استفاده کنندگان شبکه‌های مجازی هستند. اگر چه آثار منفی کاربرد فناوری‌های ارتباطی و شبکه‌های اجتماعی در قالب بروز خشونت قابل انکار نیست (۱۱). خشم و خشونت و پرخاشگری در واقع نوعی هیجان و رفتاری در تعارض با مدنیت است. مدنیت کیفیتی از رفتار اجتماعی است که در آن بر سر مرزهای حریم شخصی نوعی اجماع وجود دارد. بدون تردید جوانان و به ویژه قشر دانشجو بیشتر مستعد مدنیت هستند تا خشونت (۱۲). کیلواتی (Kilovaty) و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه خود نشان دادند میزان پرخاشگری اکثریت دختران در حد متوسط بوده است. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که بین میزان و نوع عضویت در شبکه های اجتماعی مجازی و میزان پرخاشگری دختران رابطه معناداری وجود دارد (۹). همچنین برنتلی (Brantly) و همکاران (۲۰۱۷) در مطالعه خود نشان دادند که هرچه میزان حضور افراد در شبکه‌های اجتماعی بیشتر باشد به همان اندازه گرایش به کیفیت زندگی مدرن نیز بیشتر می‌شود هرچه افراد در شبکه‌های اجتماعی حضور داشته باشند به همان اندازه گرایش به کیفیت زندگی سنتی نیز کمتر می‌شود و برعکس چنانچه در شبکه‌های اجتماعی عضویت نداشته باشند گرایش آن‌ها به کیفیت زندگی سنتی بیشتر است (۱۰). شبکه های اجتماعی علی‌رغم مخاطراتی که در بین دارند اگر بدرستی مورد استفاده

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

قرا گیرند می‌توانند مزایایی به همراه داشته باشند (۱۳). خشونت اجتماعی متاسّفانه امروز، طیف وسیعی از جوا نان را در جامعه‌ی ما در بر می‌گیرد و این برای جامعه در حال گذار ما که نیازمند نیروی جوان سالم است و می‌خواهد آینده خود را به دست این جوانان بسپارد نگران کننده ا ست. ایران دارای ساختار سنّی جوان ا ست، بنابر این مطالعه و بررّسی در زمینه مسائل و م شکلات جوانان جزء اولویّت‌های پژوهشی قرار دارد. یکی از مهم ترین مسائلی که در رابطه با جوانان در تمام سطوح جامعه (دولت، آموزش و پرورش ، خانواده و ...) مطرح است، مساله ناهنجاری‌های رفتاری جوانان در قالب خشونت است. در میان ناهنجاری‌های جوانان، پرخا شگری نمود بارزتری دارد و فراوانی آن بیشتر بوده و از لحاظ افزایش سنّ پرخاشگری در جوامع توسعه نیافته از جمله ایران، به عنوان یکی از مهمترین م سائل اجتماعی کشورهای پیرامونی، خصوصاً کشورهای پیرامونی با ساختار سنّی جوان، مطرح می‌باشد. گزار شات متعدّد در نشریات و پژوهش‌های انجام شده، دلالت بر فراوانی پرخا شگری و افزایش بعد و گستردگی آن در بین جوانان و افزایش هرروزه و بیش از پیش مساله پرخاشگری جوانان دارد به نحوی که مشاهده می‌شود مساله پرخاشگری در بین جوانان، تقریباً همه‌گیر شده و نوعی از الگوی رفتاری پرخاش جویانه در بین جوانان و حتّی دختران رفته رفته بیشتر نمود پیدا می‌کند. در شرایط کنونی جامعه در حال گذار ایران با مسائل عدیده اجتماعی، فکری و فرهنگی مواجه است و جوانان دانشجو نیز بخش مهمی از سرمایه انسانی جامعه را تشکیل می‌دهند. درک و فهم اینکه با توجه به رویکرد دوسو یه و متقا بل بین کاربران دانشجو و شبکه های اجتماعی تا چه حد می‌توان نقش این شبکه‌ها را بر کاهش خشونت و بهبود سلامت روانی در جامعه مورد واکاوی قرار داد، دغدغه پژوهش حاضر است که محقق درصدد پاسخ دادن به آن برآمده است.

روش کار

از نظر روش‌شناسی این تحقیق آمیخته (کیفی-کمی) می‌باشد که با کد اخلاق IR.IAU.SARI.REC.1400.127 در کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری به تصویب رسید. در این تحقیق ترکیبی از روش‌های کیفی و کمی انجام شده است. در مرحلی کیفی ابتدا ابعاد و مولفه‌های کارکردی نقش درمانی شبکه‌های اجتماعی مجازی و همچنین ابعاد و جنبه‌های صلح پایدار بر اساس بررسی ادبیات و پیشینه تحقیق شناسایی و تعیین شدند. این شاخص‌ها بر اساس مؤلفه‌های مدل اولیه شناسایی شده و در قالب پرسشنامه دلفی در اختیار خبرگان قرار خواهد گرفت. در این پرسشنامه ابتدا از خبرگان خواسته شد که نظر خود را در مورد سوالات و مولفه‌ها بیان کنند بدون اینکه اولویت بندی نمایند اگر نیاز است مؤلفه‌ای را اضافه کنند، حذف کنند و یا جابجا کنند. بعد از جمع‌آوری، نظرات خبرگان اعمال می‌گردد و پرسشنامه اصلاح شده مجددا بین خبرگان تحقیق توزیع می‌گردد و از خبرگان خواسته شد که با توجه به میزان اهمیت هر شاخص به عنوان مولفه های کارکردی نقش درمانی شبکه های اجتماعی مجازی نمره‌ای بر اساس طیت هفت گزینه‌ای لیکرت بدهند. در نهایت با انجام روش دلفی و ارزیابی نمرات شاخص‌های نهایی تحقیق ا ستخراج می شود. در ابتدا به روش کیفی و با ا ستفاده از م صاحبه با خبرگان، شاخص‌ها و مولفه‌های مدل تحقیق شناسایی و این شاخص‌ها در مرحله کمی که مرحله دوم تحقیق است در قالب پر سشنامه به خبرگان ارائه می‌گردد. در مرحله کمی، پس از اینکه مدل نهایی تحقیق در بخش کیفی شناسایی گردید و مولفه‌ها و شاخص‌های هر مولفه تعیین شدند.

جامعه آماری تحقیق در دو بخش کیفی و کمی قابل تعریف است:

- جامعه آماری در بخش کیفی شامل خبرگان مجتمع دانشگاهی ولایت می‌باشند. این افراد شامل اساتید و کارشناسان شاغل در این مجتمع هستند. در مرحله کیفی جامعه آماری شامل ۱۰ نفر از خبرگان (اساتید دانشگاه) هستند که از نظرات آن‌ها در طی مراحل روش دلفی بهره گرفته می‌شود.
- جامعه آماری در بخش کمی شامل همه دانشجویان واحد تهران مرکزی و دانشگاه علامه طباطبایی می‌باشد.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

در روش کمی برای تعیین حجم نمونه از فرمول تعیین حجم نمونه کوکران استفاده می‌شود که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری تعیین و به روش تصادفی در دسترس انتخاب شدند.

جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته حاصل از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد که این پرسشنامه شامل ۲۴ گویه و ۲ بُعد بود و نحوه پاسخ‌دهی به آن بر اساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت تنظیم گردید و ابعاد این پرسشنامه شامل بُعد سلامت روانی (۱۲ گویه) و بُعد خشونت (۱۲ گویه) بود. برای سنجش روایی پرسشنامه‌ها از دو روش روایی محتوا و روایی صوری استفاده شده است. روایی محتوایی پرسشنامه مورد تایید استاد راهنما و چند تن از صاحب‌نظران موضوع قرار گرفت. همچنین روایی صوری پرسشنامه‌ها به تایید چند تن از اعضای جامعه آماری رسید. در تحقیق حاضر برای بررسی پایایی سوال‌های پرسش‌نامه طراحی شده، از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است که برای پرسشنامه محقق ساخته تحقیق حاضر، برابر با ۰/۸۳ و برای بُعد سلامت روانی (۰/۷۱) و بُعد خوشنت (۰/۸۲) بدست آمد که بیانگر سطح مطلوب پایایی پرسشنامه بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه از نرم افزار آماری SPSS و PLS در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی بهره گرفته شده است.

یافته‌ها

تکنیک دلفی در سه مرحله اجرا شد و در هر مرحله تعدادی از شاخص‌ها بر اساس میزان میانگین ضریب کندال و نظر خبرگان در مدل حذف شدند و مرحله بعدی با حذف شاخص‌های ضعیف مجددا تکرار شده است. در نهایت سه مرحله تکنیک دلفی انجام شد که در مرحله سوم نتایج نشان می‌دهند که توافق جمعی به وجود آمد و شاخص‌های نهایی مشخص شدند. نتایج مراحل تکنیک دلفی در جدول زیر مشاهده می‌شود.

بر اساس نتایج مقدار به دست آمده برای آماره آزمون کندال در مرحله سوم (۰/۸۲۵) در سطح خطای α=۰/۰۱ معنی‌دار است (sig<۰/۰۱)، چنین استنباط می‌شود که بین پاسخگویان در ارتباط با سئوالات توافق معنی‌دار وجود دارد و مقدار به دست آمده برای آماره کندال (۰/۸۲۵) حاکی از اتفاق نظر بسیار بالای پاسخگویان می‌باشد. در این مرحله چون آماره کندال (۰/۸۲۵) حاکی از اتفاق نظر بسیار بالای پاسخگویان می باشد. با مشورت با استاد راهنما و استاد مشاور و تحلیلگر روند کار دلفی متوقف شد.

پس از بررسی و اعتباریابی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدل‌های مورد بررسی شامل مولفه‌ها و ابعاد سلامت روانی و خشونت و همچنین تحلیل و ارزیابی داده‌های جمع‌آوری شده از نظرات خبرگان تحقیق و جامعه آماری مورد بررسی، در این بخش مدل پیشنهادی تحقیق ارائه می‌گردد.

نتایج جدول شماره ۱ بیان می‌کند نقش درمانی شبکه‌های اجتماعی به روحیه و حس همنوایی، نیاز به پیشرفت و ارضای نیازهای علمی و اخلاقی دانشجویان کمک کرده و آن‌ها را به اجتناب از خشونت‌های کلامی و رفتاری سوق خواهد داد و بر روس سلامت روانی نیز، تأیید می‌شود و این مولفه‌های در مدل تحقیق ارزیابی شده و نتایج فرضیه تحقیق را تأیید می‌کند.

جدول ۱- نتایج معادلات ساختاری

ابعاد	ضریب مسیر (بتا)	آماره t	نتیجه آزمون	جهت تأثیر
از بعد فرهنگی -> کاهش خشونت	۰/۱۶	۱۳/۳۶	تائید	مستقیم
از بعد ارزش‌های اجتماعی -> کاهش خشونت	۰/۳۰	۱۴/۳۰	تائید	مستقیم
از بعد ارتباطات -> کاهش خشونت	۰/۳۶	۹/۳۲	تائید	مستقیم
از بعد ایدئولوژیک -> کاهش خشونت	۰/۱۵	۱۰/۱۹	تائید	مستقیم
از بعد سلامت روانی -> کاهش خشونت	۰/۱۶	۱۱/۵۲	تائید	مستقیم

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

بحث

نتایج تحقیق نشـــان می‌دهد که کنترل شـــبکه‌های اجتماعی مجازی بر سلامت روانی و خ شونت در جوانان مؤثر ا ست و کنترل شبکه مجازی توأم با افزایش سواد رسانه‌ای از طریق انسجام بخشی، هویت بخشی، پرورش شـخصـیت مدنی و سـازگاری جوانان دانشـجو موجبات دوری آن‌ها از خشونت را فراهم می‌آورد و نیز شبکه‌های اجتماعی به روحیه و حس همنوایی، نیاز به پیشـرفت و ار ضای نیازهای علمی و اخلاقی دانشجویان کمک کرده و آن‌ها را به اجتناب از خشـونت‌های کلامی و رفتاری سوق می‌دهد. نتایج این مطالعه با نتایج مطالعه کیلواتی (Kilovaty) و همکاران (۲۰۱۶) (۹) و همچنین برنتلی (Brantly) و همکاران (۲۰۱۷) (۱۰) همسـو می‌باشـد. خشـونت از جمله مسـائل اجتماعی اسـت که در تمام م ناطق جغرافیایی و در م یان ت مام گروه های دینی، نژادی و در تمامی سطوح تحصیلی، شغلی، اقتصادی و اجتماعی مشاهده می‌شود و آن گونه که تصور می‌شود، فقط محدود به خ شونت فیزیکی و بدنی نمی شود (۱۴). شبکه‌های اجتماعی در اینترنت، موجب گسترده‌تر شدن دامنه ارتباطات ما شده ا ست. ما می‌توانیم آ شنایانی را که مدت بسـیاری اسـت از آنها خبر نداریم یا از آن‌ها بسـیار دور هسـتیم، در فضـای مجازی پیدا کنیم و معا شرتمان را با آنان از سربگیریم. دو ستانی را که زمان درازی است ندیده‌ایم، بار دیگر می‌بینیم و در مجموعه‌ای گسـترده‌تر، به دوسـتی‌مان ادامه می‌دهیم. می‌توانیم از کتاب‌ها، فیلم‌ها، سلایق و عقاید یکدیگر استفاده کنیم و آن‌ها را با سایر دوستانمان به اشتراک بگذاریم؛ آن هم با چند کلیک. در حالی که این کار ها، پیش‌تر بسـیار وقت‌گیر بودند و نیاز به حوصـله فراوانی داشـتند و همه اینها در نهایت، به رشـد فکری و تکامل دسـته‌جمعی کاربران کمک می‌کند (۱۵). آلپورت شخ صیت و رفتار ان سانی را به عنوان سامانه‌ای با مورد توجه قرار می‌دهد که عناصر متعددی در تعامل با یکدیگرند. در این سامانه خشونت را می‌توان به مثابه یکی از رفتارهای آدمی مورد مطالعه قرار داد. عنا صر این سامانه شامل خ صو صیات ارثی، عوامل زیستی و هورمونی، نیروهای روانشناختی و م شخ صه‌های فرهنگی و اجتماعی ه ستند که با هم در تعاملاند (۱۶). در جوامع مختلف خ شونت به شکل‌های مختلف بروز می‌کند اما م شکل از آنجا آغاز می شود که خشـونت از شـکل طبیعی خارج و به یک بیماری ناهنجاری عمیق اجتماعی تبدیل می شود و بر گروه‌ها و اقشاری از جامعه به صورت سیستماتیک فشار می‌آورد. از آنجائیکه خشـونت و دیگر رفتارهای ضـد اجتماعی جوانان در دو دهه گذشـته افزایش یافته اسـت و خطر ارتکاب خ شونت در اوا سط دوره جوانی به بی شترین حد خود می‌رسد. خشونت دوره بزرگسالی عموماً با خشونت دوره جوانی رابطه دارد ، چرا که بزرگسـالان قبلاً یک جوان بوده اند. اگر خ شونت دوره جوانی را کاهش دهیم می توان گفت که خشـونت دوره بزرگسـالی نیز کاهش خواهد یافت (۱۷). پدیده خشـونت امری فراگیر بوده و متعلق به جامعه خاصـی نیسـت، البته میزان آن از کشوری به کشور دیگر یا از شهری به شهر دیگر متفاوت اسـت؛ اما با این وجود می‌توان گفت که اکثر جوامع از آن رنج می‌برند. خشونت از آسیب‌های جدید و شایع در جامعه است. کودکان خشونت‌گرا سعی می‌کنند از طریق خشونت فیزیکی یا لفظی بر کودکان دیگر مسلط شوند. آن‌ها معمولاً قربانیان خود را از میان افراد منزوی و بی نشان و آسیب‌پذیر انتخاب می‌کنند. این گروه از کودکان با اسـتفاده از خشـونت احسـاس می‌کنند که فرد مهمی‌هسـتند. اما با توجه به عواقب ناگوار پرخاشـگری، با ید از بروز آن جلوگیری کرد (۱۵). البته با ید توجه دا شت که برای کنترل پرخا شگری نباید د ست به تنبیه کودک پرخاشـگر زد. بلکه هدایت مناسـب تنبیه در شرایطی معین از سوی والدین، مربیان و پلیس می‌تواند منجر به ا صلاح رفتار پرخا شگرانه شود و در این صورت ا ست که تنبیه به شکل کنترل شده اِعمال شود. اما به نظر می‌رسـد بهترین روش برای کنترلِ پرخاشـگری آن باشـد که کودکان بیاموزند چگونه خشـم خود را کنترل کنند و با توجه به رفتارهای اجتماعی دیگران به هدایت مطلوب کنش های خویش و اداره فرصـت های وقوع پر خاشـگری بپرداز ند (۱۸). اطلاع از ویژگی های هر مرحله از رشد، تقویت رفتارهای اجتماعی فرزندان مانند: همکاری کردن، مشـارکت کردن، ابراز هم دردی و هم دلی، گوشـزد کردن عواقب احتمالی رفتار پرخاشـگرانه،

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

تنبیه ملایم فرد پرخاشگر، تنبیه الگوهای پرخاشگری، دور کردن فرد پرخاشگر از مکان پرخاشگری، تقویت رفتارهای مغایر با پرخاشگری، ارایه مجموعه ای از استدلال‌ها در مورد خطرات و عواقب پرخاشگری با شخص پرخاشگر یا قربانیان پرخاشگری (۹). جامعه مجازی، هیچ وقت جایگزین جامعه واقعی نخواهد گردید؛ بلکه به عنوان تسهیل کننده تجارب اجتماعی عمل خواهد کرد. تسهیلات ارتباطی به ما امکان می‌دهد تا در سطح جهانی و از راه دور به شیوه‌ای جدید با اجتماعاتی که منافع مشترکی داریم، بپیوندیم. در نتیجه، با پیوستن به این «اجتماعات از راه دور» قادر خواهیم بود تا در دنیای واقعی نیز روابط اجتماعی بهتری با همسایگان، همکاران و سایر شهروندان جامعه واقعی برقرار سازیم (۱۹). هر شبکه اجتماعی فرهنگ ارتباطاتی خاص خود را دارد، یعنی منش و گفتار مخصوص و منحصر به فردی را برای خود برگزیده است. البته می‌توان شبکه‌هایی را یافت که فرهنگ ارتباطاتی تقلیدی برای خود برگزیده‌اند. فرد با عضویت در هر شبکه‌اجتماعی درگیر نوع خاصی از فرهنگ ارتباطاتی می‌شود که شامل: برخورد، تکیه‌کلام، اصطلاحات مخصوص، رفتار، تیپ شخصیتی و ظاهری و... است. بدون تردید، میزان تأثیرپذیری فرد از این محیط، صفر مطلق نخواهد بود. پس هر شبکه اجتماعی، هویت مطلوب خود را ترویج می‌کند. مثلاً در سایت‌هایی مثل فیس‌بوک و فرندفید و توییتر، کاربر در کنار اینکه عضو جامعه بزرگ پایگاه مورد نظر است، در گروه و شبکه‌های اجتماعی کوچک‌تری نیز عضو می شود. هر کدام از این گروه‌ها وابستگی خاص خود را دارند و به تبع، فرهنگ ارتباطاتی مخصوص. پس فرد در تأثیرپذیری از فرهنگ ارتباطاتی این گروه‌ها بر خود لازم می‌بینند که هویت ارتباطاتی خود، یعنی سبک و هویت کنش‌های کلی خویش در ارتباط با دیگران را تغییر دهد؛ هر چند این تغییر هویت موقت و محدود به زمان و مکان خاصی باشد؛ ولی بدون تردید در هویت واقعی فرد بی‌تأثیر نخواهد بود (۲۰).

پیشنهادات

با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود آموزش‌های لازم به جوانان و خانواده‌ها در زمینه استفاده صحیح از شبکه‌های اجتماعی مجازی داده شود و نیز تولید و ساخت برنامه‌ها ونرم‌افزارهایی برای آشنایی و آموزش رایگان نحوه استفاده شبکه‌های اجتماعی انجام گیرد و افزایش انگیزه در میان جوانان جهت شرکت در انجمن و تشکل‌های گروهی و روابط نهادی اتفاق بیفتد.

نتیجه‌گیری

به طور کلی نتایج نشان می‌دهد که کنترل شبکه‌های اجتماعی بر کاهش خشونت و بهبود سلامت روانی نقش درمانی دارد. نتایج تحقیق نشان می‌دهند که مدیریت سیاست‌گذاری فضای مجازی، توأم با افزایش سواد رسانه‌ای از طریق انسجام بخشی، هویت بخشی، پرورش شخصیت مدنی و سازگاری جوانان دانشجو موجبات دوری آن‌ها از خشونت را فراهم آورد. همچنین شبکه‌های اجتماعی به روحیه و حس همنوایی، نیاز به پیشرفت و ارضای نیازهای علمی و اخلاقی دانشجویان کمک کرده و آن‌ها را به اجتناب از خشونت‌های کلامی و رفتاری سوق خواهد داد.

References

1. Seinfeld S, Arroyo-Palacios J, Iruretagoyena G, Hortensius R, Zapata LE, Borland D, et al., Offenders become the victim in virtual reality: impact of changing perspective in domestic violence. Sci Rep. 2018 Feb 9;8(1):2692.
2. Kuin NC, Masthoff EDM, Munafò MR, Penton-Voak IS. Perceiving the evil eye: Investigating hostile interpretation of ambiguous facial emotional expression in violent and non-violent offenders. PLoS One. 2017 Nov 30;12(11):e0187080.
3. Philipp-Wiegmann F, Rösler M, Retz-Junginger P, Retz W. Emotional facial recognition in proactive and reactive violent offenders. Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci. 2017 Oct;267(7):687-695.
4. Clark CB, Armstrong J, Ballout MH, Ewy R. Examining the link between facial affect recognition and violent offending: A comparison between web-recruited volunteers with histories of violent and non-violent offending. Crim Behav Ment Health. 2020 Oct;30(5):228-239.
5. Schönenberg M, Mayer SV, Christian S, Louis K,

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]

Jusyte A. Facial Affect Recognition in Violent and Nonviolent Antisocial Behavior Subtypes. J Pers Disord. 2016 Oct;30(5):708-719.

6. Wegrzyn M, Westphal S, Kissler J. In your face: the biased judgement of fear-anger expressions in violent offenders. BMC Psychol. 2017 May 12;5(1):16.

7. Jusyte A, Schönenberg M. Impaired social cognition in violent offenders: perceptual deficit or cognitive bias? Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci. 2017 Apr;267(3):257-266.

8. Jusyte A, Mayer SV, Künzel E, Hautzinger M, Schönenberg M. Unemotional traits predict early processing deficit for fearful expressions in young violent offenders: an investigation using continuous flash suppression. Psychol Med. 2015 Jan;45(2):285-97.

9. Kilovaty, I. Virtual Violence-Disruptive Cyberspace Operations as Attacks under International Humanitarian Law. Mich. Telecomm. & Tech. L. Rev., 2016. **23**: p. 113.

10. Brantly, A.F. The violence of hacking: state violence and cyberspace. The Cyber Defense Review, 2017. **2**(1): p. 73-92.

11. Reidy DE, Krusemark E, Kosson DS, Kearns MC, Smith-Darden J, Kiehl KA. The Development of Severe and Chronic Violence Among Youth: The Role of Psychopathic Traits and Reward Processing. Child Psychiatry Hum Dev. 2017 Dec;48(6):967-982.

12. Lorber CM, Hughes TL, Miller JA, Crothers LM, Martin E. Callous and unemotional traits and social cognitive processes in a sample of community-based aggressive youth. Int J Offender Ther Comp Criminol. 2011 Dec;55(8):1291-307.

13. Stickle TR, Kirkpatrick NM, Brush LN. Callous-unemotional traits and social information processing: multiple risk-factor models for understanding aggressive behavior in antisocial youth. Law Hum Behav. 2009 Dec;33(6):515-29.

14. Fanti KA, Demetriou CA, Kimonis ER. Variants of callous-unemotional conduct problems in a community sample of adolescents. J Youth Adolesc. 2013 Jul;42(7):964-79.

15. Eisenbarth H, Demetriou CA, Kyranides MN, Fanti KA. Stability Subtypes of Callous-Unemotional Traits and Conduct Disorder Symptoms and Their Correlates. J Youth Adolesc. 2016 Sep;45(9):1889-901.

16. Fanti KA. Individual, social, and behavioral factors associated with co-occurring conduct problems and callous-unemotional traits. J Abnorm Child Psychol. 2013 Jul;41(5):811-24 .

17. Wall TD, Frick PJ, Fanti KA, Kimonis ER, Lordos A. Factors differentiating callous-unemotional children with and without conduct problems. J Child Psychol Psychiatry. 2016 Aug;57(8):976-83.

18. Squillaci M, Benoit V. Role of Callous and Unemotional (CU) Traits on the Development of Youth with Behavioral Disorders: A Systematic Review. Int J Environ Res Public Health. 2021 Apr 28;18(9):4712.

19. Hadjicharalambous MZ, Fanti KA. Self Regulation, Cognitive Capacity and Risk Taking: Investigating Heterogeneity Among Adolescents with Callous-Unemotional Traits. Child Psychiatry Hum Dev. 2018 Jun;49(3):331-340.

20. Gluckman NS, Hawes DJ, Russell AM. Are Callous-Unemotional Traits Associated with Conflict Adaptation in Childhood? Child Psychiatry Hum Dev. 2016 Aug;47(4):583-92.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-28]